

40
ԲԱՐԱ

Հանրային

40
ԲԱՐԱ

Երկրի բաշար իջի... 60 րո.

Խաղաղ օր իջի... 60 »

Շ.ՏԻՐ ԲՈՒՄԱՍԻ ԻՅԻ ԿԻՆԵՆԻ... 60 »

Սահիպի Խմբիկաց
ՄԱՐԱԳԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍՅԱՆ
Մ-Ք-Գ-Մ ԸՆ Կ-Գ-Ե-Ի-Ն-Ը 117
Շիշլի Քեաղղոսյանի ճառատնիքում
Direction du journal
MANZOUMEI EFKIAR
Chichli, Grand'Rue de
Kiathané N. 117

مطبعتہ و دارالخا...
نشیوہ کاغذخانہ جادہ سندھ واقع ۱۱۷
نومردی محلہ

نظور افکار
مطبعہ انتشاریہ قزوینی مسوول
قزوین ایران

ԹԵՎ ՃԻՂՈՒԹ

Խաղաղ օր իջի... 60 րո.
Խաղաղ օր իջի... 60 »
Շ.ՏԻՐ ԲՈՒՄԱՍԻ ԻՅԻ ԿԻՆԵՆԻ... 60 »

ՆՐՇԱՆ

Վեհափառի մեծ մուրիյաները...
Վեհափառի մեծ մուրիյաները...
Վեհափառի մեծ մուրիյաները...

ՏԱԽԻԼ ԻՑԵՆԵ

ՄԻԽԱՆԱԳԻ

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

ԹԵՎԵՐԱԾ

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Միսահեռի...
Միսահեռի...
Միսահեռի...

Ղազարյան...
Ղազարյան...
Ղազարյան...

ՀԵՑԵՆԻ ՍՐՃՆԻՑԵ

Սոն մուսահեռի...
Սոն մուսահեռի...
Սոն մուսահեռի...

Թափառի...
Թափառի...
Թափառի...

Կեչեն...
Կեչեն...
Կեչեն...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Ղազարյան...
Ղազարյան...
Ղազարյան...

Կեչեն...
Կեչեն...
Կեչեն...

ՄԱՐԱԳԵՏԻ ԱՁԻՄ

Մարագետի...
Մարագետի...
Մարագետի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

ԱՁԳԱՅԻՆ

ՓԻԿԻՉԻ ՑԱՅԻՐ

Մուսահեռի...
Մուսահեռի...
Մուսահեռի...

եա եազընտան, վէ տողրուտան եա տօյաեւրոն պիր միրասխօրու տախի օլմալը տըր :

Իմտի, չու Փրկիչ քիմի՞ն տիր, Փաթրիկի՞ն մի. հալա՞, օլմազ, չիւնքի, նէ քէնտիսի բարա վէրիպ ալմը տըր, վէ նէ տէ քէնտուեէ քիմսէտէն մէրաս զալմը տըր. ա- ճապա ժէճլիս ազալարընտան պիրի- ծին վէ եախօտ քեափֆէսինի՞ն մի տիր, հալա՞, չիւնքի հիչ պի- րիսի ազլինտէն օտըրա պիր Պքսե- րինէ պիլէ սահիպ օլմաեաճաղը աշիքեար վէ հէր առաւ տախի մէճ- լիսէ ազա օլտուղու կիպի գարըն- մազլըղա սէլահիյեթ քէսպ իթ մէքտէ տիր :

Պրգճէ տողրուտան տողրուեա պու միջ էրմէնի միլլէթի պիչա- րէկեանըն տըր, չիւնքի մէղքիւր խալաթխանէի իհտա իտէն, օն- լարըն իսմինէ իհտա իթմիչ տիր. տիմէք տիր քի պիչարէկեանտէն պիչարէկեանէ միրաս գալմազտա տըր. հալպու քի պիչարէկեան քէնտուի իտարէյէ, վէ քէնտի մալին հրժգ ու վիգաեէյէ միւզ- թէտիր օլմաեաճաղընտան, թա- պիաթիյէ, տէյիլ գատիմ գալա- մաեան Փաթրիգ վէ եախօտ մէճ- լիս, իլլա դատիմ մազալմընտա պուլուեան էհալի եանի միլլէթ, պիչարէկեան թարափընտան վասի մազալմընտա պուլուեմազտա տըր :

Միլլէթիմիգտէ Փրկիչէ մանէնտ տահա պիլլէրճէ մալլէր եախօտ միլլէր պուլուեմազտա տըր. մէ- սէլա քիլիսէլէր, մէքթէպլէր, վէ մանաթըրար, չէօյլէ քի պուե- լարըն չախսէն սահիպի պուլուե- մաաղընտան, տալիմա էհալինին վէրասէթի թահթընտա պուլուե- մազտա տըր :

Հէր քիլիսէ, հէր մէքթէպ, վէ հէր մանաթըր, կէրլի ումումէն միլլէթիմիգտէ ալիտ պուլուեմազտա տըր. լաքին, տողրուեան տողրու- եա իտարէսինէ սուլումէն միլլէթ գարընալմալ, մահէլլինէ կէօրէ պիր գըսմ էհալինին վէրասէթի իքթիգա իթմէքտէ տիր :

Փրկիչ տախի կէրլի ումումէն միլլէթին տիր, լաքին առէթա պիր մանաթըր վէ պիր քիլիսէ հիւք- միւնտէ պուլուեմաաղընտան, եա- լընըլ իսթանպուտա պուլուեան է- հալի վէրասէթ իթսէ ճաեիգ տիր :

Երմտիեէ գատար Փրկիչին իտա- րէսինէ տողրուտան տողրու Փաթ- րիքխանէ գարընըլ օլտուղուտան, վէ էհալի իսէ հուգուգ նէ իտու- կինէ չիմտիք գատար հէմ աշինա, օլմանըպ, վէ հէմտէ էսկի վա- գըթըրըն իգթիգասընճա հու- գուգուեան հրժգ ու վիգալեէսի- նէ միւզթէտիր օլմաաղընտան, պահաղընճա մալ սահիպի օլտու- գուեան ունութմուչ, վէ Փաթրիգ խանէնին էմր ու իտարէսինէ թէրք թլլէմիչ տիր :

Վադաա, Փաթրիքխանէ միլլէ- թին վէքիլի օլտուղուտան, պիր ճիհէթլէ Փրկիչէ տախի գարըն մազլըղա սէլահիյեթի վարտըր. լաքին, օթուգ սէնէ միւտտէթտէ օլ գատար սուլի իսթիմալլէր վուգու պուլուեմաաղընտան քի, առէթա էհա- լի, եանի սալը սահիպ, վէքիլ տէրէճէօրէն ինիպ, վէ վէքիլ տախի սալը սահիպ մէվգընէ չըքմըլ տըր :

Փրկիչ իտարէսի, չիմտիեէ գա- տար պիր գալալը գուլու հալին տէ օլուպ, կէրէք նէֆսի փաթ-

րիքխանէ ինի, վէ կէրէք միլլէ- թին ինիտէ պուլուեան պիր թա- ղըմ ալսըղ, ինսաֆսըղ, վէ հադգ- սըղ առաւալարըն, չոգ տէֆա ինի- րինէ եարատրղընտան, աշըգ սէօլ լէեէլիմ, օրասը պիր զընտան վէ եախօտ պիր մահպուսխանէ մա- գալմընտա պուլուեմաաղընտան, չէօյլէ քի ֆիլան աւիրանըն, ֆի- լան սարաֆըն, վէ եախօտ ֆիլան աղանըննամուսուեա գատար իթտիկի գըղ եա գարը վէ եախօտ չոճուգ, վէ ալըղըն երլըղըն վիրմէք իս- թէմէտիկի ալվալ, սէլիս վէ ուշադ, վէ միւրասըն եէմէք իսթէտիկի եէկէն, պալալը, գարտաշ վէ գա երն, վէ դալիհիլմ վէ դալիհիլմ- ռանաւակ, փորճանաւոր, յիմար, խեյադար վէ խաթա իսմիլլէ, վէ կիլի վէ աշիքեար սուրէթտէ օ- րաեա կէօմտէրիլէք երլարճա պէթլէթտիրիլմէսինէ, վէ չոգլա- րընըն լահանալըգտա կիւպրէ կի- պի չիւրիւտի քտէն սօնրա էհալի- նին ինիտէպիլմէսինէ ալըղընըլ օլ- տուղուտան, գանն իտէրսին քի փաթրիգխանէ, Փրկիչի պիր տիւր լիւ էլտէն չըգարմազ իսթէմէմէմիչ տիր, վէ տէ եախօտ պիր թաղըմ առաւալար փաթրիգխանէի տաեի- մա պու էքքեարա թահիթք էլլէ միլլէր տիր, նաալը քի պիլիմ ի- տարէմիչ կիւնիւնտէ պուլուարըն հիչ պիրիսի օլտաաղընտան, իւչ ալ դարֆընտա տիւլմէլէր պաշ գալտըրմըլար, վէ տէօթլ ալ թուր չուսուեան գուրտուգտան սօնրա, աղըպէթքեար մէլաանէ չըգաեա պաշլալմըլար տըր, նաալը քի պու սէօյլէտիքիթիթիլլին իսպաթլարը, եալալ եալալ էհալինին մալիւմիւ օլմաաղ տըր :

Փրկիչին էպիլիսէսի պիչարէկեա նըն մալի տիր, վէ էհալիտէ քէն- տի վասիսի տիր տէտիք. չուեու տախի պէնտա իտէրիգ քի, պիչա- րէկեանըն քեափֆէսի տախի քէն- տուի իտարէլէ միւզթէտիր սա- երլմանըպ, առէթա չոճուգ մա- գալմընտա թուլթուաճաղընտան, վէ մէրգուեան պիչարէկեան էհա- լինին քէնտինին ճան ճիլլէրի բարէ- սի տիմէք օլմաաղընտան, տէեիլ եալընըլ օնլարըն մալի օլան Փըր- կիչ էպիլիսէսին հրժգ ու վիգա- եէյէ պօրճու տուր, եանի վասիլիք իթմէք հադգը տըր. իլլա օնլարըն մալ ճան, վէ ըրղընը տախի հրժգ ու վիգալէ իթմէքլիք, հէր ճիհէթլէ պօրճու տուր. հալպու քի չիմտի- եէ գատար պու պօրճուեան ալալ իճրա իթմէմիչ տիր. վէ պուեա ի- սէ բէք չոգ իսպաթլար վար իսէ տէ, եալընըլ պիր իքի միսալ սէօլ լէմէք քեափի տիր. մէսէլա օրա- տա հէր վազըլ խասթալար պու- լուեմաաղու հալտէ, պիլիմ կիւ- նիւմիւզէ կէլինճէեէ գատար, հիչ պիր վազըլ կիճէլէրի հէքիմ եաթ տըղը վէ հէր կիւն հէքիմ կիթտի- կի, վէ հաթթա էն գէնկին վազըլ- լարտա, վէ հաթթա չու չիմտի էդ ճան ու տիլ չալընադ արգուսիլլէ իֆիլիսալ իլլէմէքտէ օլան Սէրվի- չէն էֆէնտիլին վէ սալիւ հէքիմ էֆէնտիլին, փաթրիքխանէտէ սա յիւր տէֆալար ազալըգալըն հէն- կեալմալարընտա պիլլէ կէօրիւմէմիչ տիր :

Վէ հիչ պիր վազըլտա տիվա- նէլէրէ խասթա նազարըլլա պա- գըլըպ գալըլմաաղընտան, վէ գէնճիւր վէ տաեադ գալտըրմաաղընտան տըր :

Վէ հիչ պիր վազըլտա արաղլար, առապ ու թէրպիլիսի եէրինտէ օլանլարտան ալըլմաաղընտան, վէ քէնգալիք հիչ պիր վազըլտա փաթ լիլիլիսէ, պուլուարըն ֆարգընա վա- րըպտա մէրադ իթմէմիչ տիր, աճը մալըն տըր, վէ հաթթա պիլլէ կէ- լինճէեէ գատար հիչ պիր Հոգա- բարձութիւն կիւնիւնտէ նիղալմըն տա պիր տէֆթէր արանլմաաղընտան տըր

Հէր նէ հալ իսէ, կէլլէլիմ եինէ հուգուգ մատտէսինէ, իմտի պիլ գտէրիգ քի, մատա քի Փրկիչ փաթրիքխանէնին մալի տէկիլ տիր, վէ պիլանն ալլէյէ էհալինին մալի մազալմընտա տըր. Փաթրիքխանէ- նին, օրասընըն իտարէսինէ գա- ըրմազլըղա, անճադ պիր մանա- թըրա, պիր քիլիսէլէ վէ պիր մէք թէպէ գարընաճադ գատար սէլա- հիլիսէթի վար տըր. մէսէլա Պէլ- օլլու վէ իսաքէօլ քիլիսէ վէ մէք թէպէլէրինէ նէ գատար գարընա- պիլիլի իսէ, օրասընա տալիս օ գատար գարընապիլլէք տիր :

Իմտի, պէօյլէ օլտուգտա, օ- լանըն իտարէսի քիմէ իհալէ ի- տիլմէլի տիր, վէ քիմին թարա- ֆընտան իհալէ իտիլմէլի տիր :

Պիլ տէրիգ քի, թըպըլ տիլէք քիլիսէլէր կիպի, եանի էհալի թա- րաֆընտան նաալը քի թաղալան խորհուրդ սէլիլմէքտէ. վէ փաթրիք խանէտէ անը թաստիգ իլլէմէքտէ տիր ումուլ էհալի Փրկիչ ինիտալի պիր եա պիր գաշ քիլի սէլիպ թալ եին իթմէլի, վէ փաթրիքխանէ տա խի թաստիգ իլլէմէլի տիր. հալպու- քի Փրկիչ իտարէսինէ թալիսին գը- լընաճադ հէլիսէթին ինիլիսալընա պիլլէթին միլլէթին, վէ խուսու- սիլլէ իսթանպուտա պուլուեան եէրի վէ թալարը քեափֆէյի է- հալինին հադգը պուլուեմաաղըն- տան, պիլլէ պու պապտէ իքի թարիգ վար տըր, եանի, եա տող- րուտան տողրու ընդհանուր ժողով թարաֆընտան թալիսին իտիլմէլի տիր, վէտէ եախօտ հէր քիլիսէ թա- րաֆընտան պիրիւր եա իքիլէր գաթ թալիսինիլլէ պիր գօմսիօն եաթըլ- մալը, վէ մէքթիւր գօմսիօն թա- րաֆընտան ինիլիսալ իտիլմէլի տիր :

Պադաթ, ընդհանուր ժողով թարաֆընտան թալիսին գըլընտը- ղընտա, լազըմ կէլլէն հսկողուգ մէճմուրիյեթիլիսէ եա փաթրիքխա- նէեէ վէ եախօտ ալըրճա պիր գօ- միսիօնա վիրիլմէլի տիր. վէ, էկէր միւտիր քիլիսէլէր թարաֆընտան թէլլէլիլ օլտուեան գօմսիօն թարա- ֆընտան թալիսին գըլընըր իսէ, հըս կողուգ մէճմուրիյեթիլի տալիս մէզ քիւր գօմսիօն իւզէրինտէ գալմալը տըր. իլլէ պու գատար տըր փաթ- րիքխանէնին հուգուգ ու սէլա- հիլիսէթի, վէ իլլէ պուրառա տըր փաթրիքխանէնին, վէ էհալի- նին, վէ Փրկիչին օլմալմէթի :

Փաթրիքխանէնին Փրկիչ իտարէ- սինէ գարընալը ուսուլ ու նիգա- մըն մուղալիլիստէ օլտուգտան պաշ գա, աղըն տալիս խարիճինտէ տիր, օթուգ սէնէտէն պէրու, եա լընըլ պիր խասթալանէեի իտարէ իտէմէտիլիստէ չալըմըլ գալմըլ տըր. վէ միլլէթիմիչ ինիլ իսէ պէշ օն խալարթխանէնին տահա լաղըլ տըր, նաալը քի իլլա պիր թանէ, մէ- սէլա Դահնադարեան վարժարան

արթմըլ, վէ կիւնտէն կիւնէ արթ- մաալտա իհթիմալիլ գալիսէն տիր, մէկէրլի օնլարա տալիս գարընա- ճադ մը տըր. սէլահիլիսէթի վէ գուտրէթի վալ մը տըր. պիլլէ պիլ սէրահէթէն սէօլլէրիլ քի եօգ տուր եօգ :

(Մապատի վար)

ՎԱՐԷՆ ՎԵՐԷՆ

Նոր Բարեւոյն. — Աշտեան մրցա- նակ. — Թարմ ոյժեր. — Յօդադա- կալ Տէրտէրը վուուր :

« Աշտեանիւ լոյս, պիտի աղա- ղակէին մեր լաւատեաները, մէ- երկու տարիէն Աշտարհարառի աշ- տարակին հիմնարկութեան Յօդա- եանը պիտի տօնենք չըքալաքս. ինքիւր չէ թէ չէնք աւարտած է կամ ոչ, գործի մը սկզբնաւորու- թիւնն անոր կէսն ըսել չէ՞ միթէ :

— Ձէ՛. ընդ հակառակն, մեզ համար, գործի մը կէսն անոր ըս- կզբնաւորութիւնն ըսել է... :

— Ինչ կըլլայ թողլու, մենք պիտի տօնենք վերջապէս :

— Բայց մենք ալ պատճառ մը չունինք չհաստատելու թէ, այս հուշակաւոր աշտարակին շուրջն ան- լուր հայտնութիւններ լսուեցան և կը լսուին գեռ. վարդ չըթնեթէ սկսեալ մինչեւ մազը մօրըք ճեր. մըկած վարպետներէ արտասան- ուած, գրաբառ և ախարհաբառ հայհոյութիւններ. սակայն փառք և պատիւ ալն արիասիրտ բանոր- ներուն որք անասան կորով մը դնելով իրենց յամառ գործունե- ութեան մէջ՝ բանը բերին այս վի- ճակին հասուցին, լայն շուշուղ աշխատեցան շարունակ, արծաթի ծիծաղներ նետելով երկնից երեւ սին՝ թղթէ տախտակներու վրայ եղեգնեալ հաստ քամեր քամե- ցին որպէս զի չէնք ամուր ըլլար. յոգնեցան, աշխատ յոգնեցան որ մերձակալ ծառոց տերեւներն ան. գամ սկսան քրտնիլ, և անոնց պա- ղուկ շուքերուն վրայէն օգոստոսը քալեց կրակէ կօշիկներով. ու երբ անցաւ գնաց, անոնք ալ՝ կոկորտ. ուած կոտորտուած՝ սկսած էին ար. դէն քրտնիլ, հեաւ՝ ... պատա- հեցաւ որ մահն ալ անցաւ հոնէն. — Մահն ուրէ՛ն չտնցաւ. — շատ յոգնած էր. սա տեղ քիչ մը նըս- տիմ հանգիստ՝ ըսելով, փաթ, կուսակին վրայ չիլնալ չմուռնի՞, դեղին մահը ... — « Օխ » ըսին մեռեալներն, և գերեզմանք խալ տացին ցնծութեամբ . . . :

Եւ փոխանակ գեղակերտ աշտա- րակի ունեցանք Նոր Բարեւոյն մեր գրական Սենատարի ճախճախուտ գաշտին մէջ :

• • •

Ձեւ գիտեր ինչո՞ւ ախարհայուր չերեւցան ինձ այն փառաբանու- թեան շարականներն որք մէկ եր- կու կտոր վիպական և այլ հեղի- նակութեանց ընծայութեան տա- նէն անմիջապէս յետոյ երգուե- ցան մեր գրական մատուռին խաբ- խըլած կամարներուն տակ :

Արգեօք ականջներօ սիվիլիզէ չէին. ինչ և իցէ :

Երբէք, ըսի, մուրաքկան մը այս քան խանդալ չէր երգած աղքա- տի մը տնակին առջեւ :

Եւ, Աշտեան գրական մրցանակի

հաստատութիւնը կտակարարի աւանդական առաքինութիւնը հրապարակաւ ձաղկելու ի վաղուց անտի փնտրուած ու չգտնուած առիթն ընծայեց մեր դարավերջի իմաստասէրներու:

Կտակային կրօնիկ գումարներ լուրի միջիկ կուլ տուող շերմեանդ կտակակատարներուն աչքը լոյս ու որովհետեւ, մեր խորհելու, գրելու և գործելու կերպերն ըստ աննայնի ցոյց կուտան թէ, շատ հեռի չէ այն օրն՝ յորում «կանխաբան» իր բոլոր դէմքերով, ժամանակներովն ու եղանակներով առաքինութիւն պիտի հաշակուի:

Թարմ ոյժերու գործածութիւնը մեր լնացեալ ուղեղներն զբաղեցնող օրուան խնդիրներէն է: Բայց որպէս զի կարելի ըլլայ խնդրոյն աւելի գործնական լուծում մը տալ, փորձառական մէթոտի հետեւողութեամբ, արդէն սկսուած է թարմ ոյժերու գործածութեան:

Որո՞ւ մտքէ կանցնի թէ փորձի աշխարհ մ'է գալոյր. բայց եկու տես որ այսօր անկարելի է չի չել քրանդ տերեւներն ի տես այն երանելի քառասուն—մասնակներուն որք՝ երկու տասն՝ օրին կը քրանին մեր գալոյցներուն մէջ չէ՝ թէ մարտն ու յի կլլելու համար այն կարծի ու չոր ծաղրը զոր իրենց երեկի խաչկեր և միշտ դրեթէ հասակակից չարածն ուսանողներն անգիտակցաբար և անողորմաբար կը նետեն իրենց երեսին:

Այ մնաց արդեօք բան որ լըր-նած չըլլանք:

Միշտ ու միայն թարմ ոյժերու գործածութեան տեղում նորութիւնն հազար ու մէկ տղտոտ միջոցներով կաւի առ տակաւ մեր վարժարաններէն ուսուցչական ընթացաւարտներն, և անոնց տեղ կը հաստատէ ընթացաւարտ ուսուցիչներ, յոտից ցգլուի տղաքներ՝ որոց տոտիկներն օգին մէջ կախ կը մնան երբ ուզեն տիտիկ ընել ուսուցչական ամբիւն վրայ տասր համար է որ հարկ եղած է կամ ամուսններն ոտքերը կարճեցնել կամ մանուկ ուսուցիչներն երկան—պիկ (*) ընել:

Ատենէ մ'ի վեր մեր կրթական ղեկավարներն ու թերութիւնները պարտկելու համար առ ձեռն փառտ մը կար արդէն, անտեսական տագնապը. հիմալ հատ մ'ալ աւելցած է. այն է՝ թարմ ոյժերու գործածութեան անհրաժեշտ պէտքը:

Ինչ ալ ըլլայ, վերջապէս պէտք է խնայարհիլ այս անվիճելի իրողութեան առջև. որ հետզհետէ ընդհանուր օրէնքի համաձայնութիւններ կառնէ. այսինքն թէ՛ պէտք է որ մենք իսկապէս գործի սկսիլք անցնեն միայն երբ կարծես էինք թէ լիցցուցած էինք զայն:

Անցեալ օր, քահանայ մը իր սովորական աշխուժութիւն հետեւեալը պատմեց ինձ, և միևակ չէինք:

— Տէր... յօդաքաւութիւնս ա

(*) Մանկանց գլուխ երկու ձեռքի մէջ առնելով կախել որպէս զի մեծան:

Եւ սովորութիւն, ամէն տարի, Խաչկերացի տօնին անվիճելի երթալ Արմաշ հետիտն. Արդ՝ այս տարի Խաչի պահոց մէջ յիշեալ անիծեալ ցաւը կրկին կայցելէ մեր դժբաղդ Տէրութիւն, և զինքը կը գամէ անկողինը. բայց պահոց եօթնեակը կը յառաջանար միշտ, պէտք էր թողուլ անկողինը, կազուրուրի և անպատեհաւ երթալ Արմաշ...

Ինչպէս կըսեն սովորաբար յանկարծ լոյս մը կը ծագի մեր Տէր-տէրին գիցու թէ ուղեղին մէջ, մեծ խարոյկ վառել կուտայ փուռին մէջ և ինք կը պատրաստուի փորձութեան:

Ջերմութեան աստիճանը որոշելու միջոցն սքանչելի է մանաւանդ. — մէկը իր ձեռքը փուռին մէջ երկնցնելով կը համրէ՝ մէկ, երկուք, երեք... մինչեւ տասն երկէ շերմութեան դիմացաւ ձեռքը լաւ, ապա թէ ոչ պէտք է քիչ մ'ալ սպասել:

Ջերմութեան ուղեւած բարեխառնութիւնը ձեռք բերուելէ վերջ Տէրութեան կը փոխադրուի փուռը... հոն մինչեւ ոսկորները քրտնելէ վերջ՝ իր սենեակը կը տեղափոխուի, կը սրբուի, կը մաքրուի, ճերմակեղէնները կը փոխէ, նոյն գիշերը փառաւոր ըլն մը, և հետեւեալ առաւօտուն տապալակ—սկստի օն անդր յԱրմաշ:

50 տրամանցէն մինչեւ 5 օրանոց օղիի շիշեր դարձող Ատաբազարցի բազմականք մեծ պղտիկ կը վկայեն թէ Տէր... Արմաշ էր...

— Գահանային պատմութեան վրայ վերապահութեամբ հրատարակելով այս իրողութիւնը, համարձակութիւն մը չեմ գդար, ինտակը ամէն յօդացաւէ տառապողներու յանձնարարել փառութեան այս նսրահար դրութիւնը, ազատ են՝ եթէ ուզեն իրենց անձնական պատասխանատուութեան տակ միայն փորձել զայն, տրամադրելի հրեշտակապետներ չունիմ որ զրկեմ պահպանելու համար զիրենք խորովելու վտանգէն:

26 հոկտ. 1897
Ատաբազար
ՊՕԼՈՍ Ե. ՃԻՆՃԻՀԱՆԵԱՆ

ԱՅԼԵԻԱՅԼԵՐ

Եւրոպայի ամեն նշանաւոր եկեղեցիներուն ընդարձակութիւնը հետեւեալ կերպով կը հայտնուի. Հռոմայ Ս. Պետրոս եկեղեցին կրնայ բովանդակել 35,000 ժողովուրդ. Միլանու մայր եկեղեցին 37,000 Լոնտօնի Ս. Պօղոսը 25,000, Կ. Պօլսոյ Այա Սօֆիան 23,000 Փարիզու Նոթր Ծամը 21,000, Փիզայի մայր եկեղեցին 13,000:

— Կրտսի թէ աշխարհիս ամենէն մեծ տունը կը գտնուի Վիեննայի մօտ Վիտրն աւանին մէջ, Այս տունը 1540 սենեակ ունի, և 400 չըջանակներու բաժնուած է. Մէջը 2142 հոգի կը բնակին որոնք տարին 10,000 ոսկի վարձ կը վճարեն:

— Աշխարհիս ամենէն ընդարձակ գերեզմանատունը Հռոմայ մէջ է, ուր թաղուած են 8,000,000 մեռեալ:

— Ամենէն խնամալ երկաթուղիները Հոլանտայի մէջ կը գտնու-

նուին: Տարուան մէջ 5 000 000 ճանապարհորդներէն միշին հայ ուղի միայն մէկ անձ կը մեռնի արկածով:

— Ամենէն թանկագին մետաղը տիտիմիումն է կոչուածն է, մէկ հազարակրամը (քիլո) 2,000 ոսկի մինչ մէկ հազարակրամ ոսկին գինը 140 ոսկի է:

— Ամբողջ աշխարհիս մէջ գըտնուած ստակին գումարը կը հաշուուի 800,000,000 Օսմ. ոսկւոյ ոսկի, 800,000,000 ոսկւոյ արծաթ 3,500,000 ոսկւոյ «նիքէլ» և պըղինձ և 850,000,000 ոսկւոյ թղթադրամ:

— Կը հայտնուի թէ աշխարհիս բոլոր շուրերուն մէջ գտնուած ուտելի աղին քանակութիւնն է 60,000,000,000,000,000 տակառաշափ: Եթէ կարելի ըլլայ այսքան աղը հանել, աշխարհիս բնակչաց իւրաքանչիւրին 40,000,000 տակառաշափ աղ կ'իյնայ:

— Եթէ սարդին թելէն 10,000 հատ մէկտեղ ոլորուին, հազիւ մարդկային մազի թանձրութեամբ թել մը կը կազմեն:

— Կը կարծուի թէ աշխարհիս բոլոր ձիերուն թիւն է 70,000,000 որոնց 37,000,000ը Եւրոպայի մէջ կը գտնուին:

— Եթէ աշխարհիս բնակչաց թիւը այժմու համեմատութեամբ աճի, 2072 թուականին այժմու չորեքպատկը կ'այսինքն 6 000,000 000 պիտի ըլլայ:

— Կը հայտնուի թէ աշխարհիս մէջ 4,000 000 կոյր կը գտնուի, այսինքն 1500 բնակիչներէ մին կոյր է. Կուրութիւնը ամենէն տեւի Ռուսիա և Եգիպտոս կը պատահի, վասն զի Ռուսիոյ մէջ քիչ են բըժիշկները և Եգիպտոսի մէջ աւագուտ հովեր կը փչեն:

— Մինչ Ռուսիոյ 125,000,000 բնակիչներուն մէջ 18,500 բժիշկ միայն կը գտնուի, Միացեալ Նահանգաց 70,000,000 բնակիչներուն մէջ 120,000 բժիշկ կը գտնուի:

— Չափահաս անձի մը ուղեղին մէջ 300,000,000 շիշեր կը գտնուին. Ուղեղին գործելուն պատեհաւ, օրը ասոնցմէ 5,000,000ը կը փնան և կը նորոգուին, այնպէս որ մարդկային ուղեղը բոլորովին նոր նիւթերէ կը կազմուի վաթսուն օրն անգամ մը:

— Կատարելապէս առողջ և լաւ սնունդ ընդունող մանուկ մը ծնած ժամանակի ծանրութեան կրկնապատկը կունենայ վեց ամիս ետքը, և եռապատիկ ծանրութիւնը կունենայ առաջին տարուան վախճանին, Եթէ, առաջին տարին մէկ ամսուան մէջ ծանրութիւնը 140 տրամ և երկրորդ տարին ամիսը 100 տրամ աւելնայ, ընդունած սնունդը բնական եւ բաւական չափով է:

— Դիտուած է որ սաստիկ ջերմութիւնը և սաստիկ ցրտութիւնը մարդկային մարմնին վրայ մեղանոյն արդիւնքները յառաջ կը բերեն. Այս սկզբունքին վրայ Հունգարացի բնաւոյժ մը—60°, այսինքն զօրյէն կամ սառուցման կէտէն 60 աստիճան վար, բարեխառնութեան մէջ միս եփելու եւ թիթեղներու մէջ փակելով պահելու յաջողած է:

— «Քայլել Վիկտորիա Տէր Կրոս» Գերմանական նոր շոգ եռակն մէջ գտնուող սպասարներուն, հընցայաններուն, մեքենավարներուն, նաւագներուն և սպաներուն ամբողջ թիւը 450է. Եթէ ասոնք աւելցուն երրորդ կարգի 800, երրորդ կարգի 370 և առաջին կարգի 350 ուղեւորներուն վըրայ, համադումարը կըլլայ 1,970 հոգի, որոնք կը բնակին, կը կերակրուին և ապահովապէս կը տարուին երկաթուղւոյ արագութեամբ կատաղի Ատլանտեանին վրայէն:

(Ա. Ետարեր)

ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՕՐԱՅՈՅՑ
1898 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Սեփականութիւն Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին

Կ. Պօլիս Տպագր. Մ. Սարեան նախկին Պաղտատեան Տպարան

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բուն օրացոյց և գոյականութիւնք օդոյ. Տօմարական գիտելիք. Ցուցակք այլ եւ այլ գիտելեաց. Տարեալքը Մենդոց և Գահակալու. Թեանց, և այլն. և այլն:

ՅԱՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Կաղանդ թէ Ամանոր—Տիե. զերական երեք Սուրբ Ժողովներ. — Ցուցակ Հայրապետութեան Ամենան Հայոց. — Ցուցակ Կանթոն ղրկուութեան տանն Կիլիկիոյ:

Վիճակագրական գիտելիք

Օսմանեան կայսրութիւն. — Ցուցակ Օսմանեան Սուլթանաց. Աւագանի Կայսերական Պալատան. — Նախարարք Բ. Դրան. — Մեծ պալատնատարք Մայրաքաղաքիս. — Հրամանատարք բանակաց. — Կուսակալք Նահանգաց. — Մասնաւոր միւթասարքութիւններ. — Օսմանեան Դեսպանք և Նուիրակը յօտար երկիրս. — Պետակալ խորհուրդ. — Դեսպանք Նուիրակք և Հիւպատոք օտար ահրութեանց ի Կ. Պօլիս. — Հայ աստիճանաւորք և պաշտօնեայք Օսմանեան տէրութեան. — Հայրապետութիւն Հայոց. — Կեդրոնական վարչութիւն Հայոց թուրքիոյ, զանազան խորհուրդք. — Պաշտօնեայք Պատրիարքարանի, — Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի. — Առաջնորդութիւն Հայոց թուրքիոյ. — Ազգ. Հիւանդանոց՝ կարեւոր գիտելիք. — Թաղօրայք Կ. Պօլսոյ՝ ցանկ թաղ. խորհրդաց և եկեղեցականաց. — Կրթական տեսչութիւն. — Հայ Կաթիլիկ հասարակութիւն. — Բողոքական Հայ հասարակութիւն. — Օտարագրի Պատրիարքուք և Ազգապետք. — Բարեգործական եւ կրթական հաստատութիւնք. — Հայ փաստաբանք. — Ժամանակացոյց և ոսկադին Օսմանեան թղթապատրութեան. — Կանոնադիր հեռագրութեանց և սակագին. — Կանոնադիր գրողաթղթի և սակագին. — Մասնացմունք:

Երես 328 — Գին 2 դրուշ